

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce **Lesů České republiky, s. p.**, se sídlem Hradec Králové, Přemyslova 1106/19, proti žalovanému **Ministerstvu dopravy**, se sídlem Praha 1, nábreží Ludvíka Svobody 1222/12, za účasti **Správy železniční a dopravní cesty, s. o.**, se sídlem Praha 1, Dlážděná 1003/7, v řízení o kasačních stížnostech žalovaného a osoby zúčastněné na řízení proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2018, č. j. 11 A 25/2017-65,

takto:

- I. Kasační stížnosti žalovaného a osoby zúčastněné na řízení **se zamítají.**
- II. Žalovaný a osoba zúčastněná na řízení **nemají** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Rozhodnutím ze dne 12. 5. 2016, č. j. DUCR-29475/16/Ho, uložil Drážní úřad žalobci podle § 10 odst. 1 zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách (dále jen jako „zákon o dráhách“) povinnost odstranit všechny stromy rostoucí na pozemku p.č. 1325/1, v k. ú. Nová Role, obec Nová Role (dále jen „předmětný pozemek“), které svojí výškou a dopadovou vzdáleností mohou ohrozit provoz na regionální dráze Karlovy Vary dolní nádraží – Potůčky v mezistaničním úseku Nová Role – Nejdek, v žel. km 13,100 – 14,100, vlevo i vpravo podél trati, a to za součinnosti provozovatele dotčené železniční dráhy –

osoby zúčastněné na řízení. Odvolání proti tomuto rozhodnutí zamítl žalovaný svým rozhodnutím ze dne 23. 11. 2016, č. j. 49/2016-130/SPR/3, a rozhodnutí Drážního úřadu potvrdil. Žalobce brojil proti rozhodnutí žalovaného žalobou u Městského soudu v Praze. Rozsudkem ze dne 30. 8. 2018, č. j. 11 A 25/2017-65, městský soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[2] V odůvodnění svého rozsudku městský soud předeslal, že výchozím předpokladem pro aplikaci § 10 zákona o dráhách je existence nebezpečí pro dráhu, jeho odstranění ovšem musí splňovat požadavek nezbytného rozsahu. Prvotním impulsem pro vydání rozhodnutí Drážního úřadu byl v dané věci pád stromu do kolejiště, který způsobil nehodu vlaku. Na základě šetření osoby zúčastněné na řízení pak správní orgány dospěly k závěru, že zdrojem ohrožení dráhy je souvislý lesní porost v jejím okolí, a to s ohledem na vzrůst stromů a jejich vzdálenost od trati. Správní orgány se však omezily pouze na konstatování, že již jen prostá existence stromů představuje pro dráhu nebezpečí, aniž by byl lesní porost podroben dalšímu zkoumání, například, zda jsou stromy ve špatném zdravotním stavu či co bylo příčinou pádu stromu do dráhy vlaku. Tímto postupem došlo podle městského soudu k porušení zásady materiální pravdy (§ 3 správního řádu).

[3] Vzhledem k tomu, že správní orgány nezkoumaly stav stromů, které by kvůli své výšce a vzdálenosti od kolejiště mohly do dráhy železnice spadnout, nemohly předložit ani přesvědčivou argumentaci směřující k závěru, že je třeba všechny takové stromy vykácet. Nařízením odstranění všech stromů v dopadové vzdálenosti od trati tak byla porušena též zásada přiměřenosti (§ 2 odst. 3 správního řádu). Opačný výklad by vedl k absurdnímu důsledku, že musí být vykáceny všechny stromy v okolí všech železnic v České republice. Podle městského soudu správní orgány pochybily ve shromáždění důkazů a jejich následném vyhodnocení v takové míře, že zjištěný skutkový stav nemůže být podkladem pro vydané rozhodnutí. Není případná ani argumentace žalovaného rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2358/2013, podle něhož může být nebezpečný i zdravý strom; na základě tohoto závěru totiž nelze paušálně dovozovat, že nebezpečné jsou všechny zdravé stromy.

[4] Ani kdyby městský soud připustil, že by prostá existence stromů v okolí železnice znamenala nebezpečí pro životy a zdraví osob, neshledal v napadeném rozhodnutí dostatečný podklad pro závěr, že toto nebezpečí bylo zapříčiněno jednáním žalobce, který by z tohoto důvodu byl povinen provést nezbytná opatření k odstranění tohoto ohrožení na vlastní náklady. Ačkoli za jednání vlastníka pozemku sousedícího s dráhou lze v kontextu § 2900 občanského zákoníku považovat i jeho pasivitu, na základě dosud učiněných skutkových zjištění nelze dovodit, že by se žalobce o vzrostlé stromy nestaral, nemonitoroval jejich stav, a že by tak porušil svoji prevenční povinnost. Z dokumentu „*Zápis ze společné pochůzky zástupců Lesy ČR a SŽDC*“, se podává, že se dne 25. 11. 2013 uskutečnila společná obhlídka předmětné části dráhy, jejímž účelem bylo stanovení postupu spolupráce žalobce a osoby zúčastněné na řízení při přípravě těžby porostů za účelem omezení rizik spojených s pádem stromů do dráhy. Žalobce se při této příležitosti zavázal provést v letech 2014-2020 kácení stromů, které by svým pádem mohly ohrozit drážní dopravu, zdůraznil přitom, že plošné vykácení lesa není možné s ohledem na požadavky zákona č. 289/1995 Sb., o lesích. Z tohoto zápisu dále vyplývá,

pokračování

že žalobce i v předchozích letech ve spolupráci s osobou zúčastněnou na řízení stromy představující nebezpečí vždy na své náklady odstranil. Krom toho je ze zápisu zřejmé, že osoba zúčastněná na řízení o existenci vzrostlých stromů v roce 2013 věděla, ale jejich plošné vykácení nepožadovala. Vzhledem k tomu, že opomenutí žalobce nebylo v řízení prokázáno, nelze po něm požadovat, aby stanovené opatření provedl na vlastní náklady. Takový výklad § 10 zákona o dráhách by znamenal, že každý vlastník lesa sousedícího s dráhou odpovídá už za jeho prostou existenci, a v případě, že Drážní úřad dospěje k závěru, že je třeba jej vykácet, musí vlastník kácení provést, a to na vlastní náklady. Dovedeno do důsledku, by lesy v okolí železnice musely být permanentně udržovány ve stavu bránicím dopadu jakéhokoli stromu do kolejiště; takový požadavek však citované ustanovení na vlastníky lesa neklade.

[5] Proti tomuto rozsudku podali žalovaní (dále jen „stěžovatel“) i osoba zúčastněná na řízení (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[6] Stěžovatel spatřuje nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku v tom, že městský soud neinterpretovat pojem *nebezpečí* ve smyslu § 10 odst. 1 zákona o dráhách. Není zřejmé, proč městský soud považoval za nebezpečný jen strom nemocný, o němž je jisté, že spadne, nikoli strom zdravý, který by však v okamžiku pádu způsobil stejné důsledky jako strom nemocný. Drážní úřad sleduje postupem podle § 10 zákona o dráhách veřejný zájem na bezpečném provozování drážní dopravy a je povinen zabránit škodám na životech, zdraví a majetku osob na dráze. Nemůže se přitom zabývat mírou pravděpodobnosti pádu stromu na dráhu, ale pouze možnými důsledky takového pádu, které jsou v případě zdravého a nemocného stromu stejné. Stěžovatel odkázal na nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 11/01, č. 144/2002 Sb. (dále jen „nález č. 144/2002 Sb.“), z něhož vyplývá, že stav, kdy v důsledku jednání vlastníka ve formě konání či opomenutí vyrostle na pozemku strom, který představuje pro dráhu nebezpečí, je stavem protiprávním. Ústavní soud nerozlišoval nemocný a zdravý strom, hovořil toliko o vysazení stromu na nevhodném místě, a nezabýval se tak pravděpodobností jeho pádu.

[7] Stěžovatel zastává názor, že nebezpečí pro dráhu představuje každý strom, který by s ohledem na svůj vzrůst a vzdálenost od trati v případě pádu ohrozil život, zdraví a majetek osob. Krom toho predikce pravděpodobnosti pádu stromů markantně klesá při mimořádných klimatických jevech, jakým byla například cyklóna Herwart na podzim roku 2017, kdy na dráhu popadala řada zdravých stromů. Závěry, k nimž městský soud dospěl, svědčí o tom, že pojem *nebezpečí pro dráhu* posuzoval z hlediska pravděpodobnosti pádu stromu, aniž by vzal v úvahu citovaný nález Ústavního soudu. Nesprávně proto dovodil, že pro stanovení odpovědnosti vlastníka pozemku sousedícího s dráhou, nepostačuje už jen to, že nechal vyrůst stromy v kritické vzdálenosti do kritické výšky. Skutečnost, že žalobce nechal na předmětném pozemku stromy takto vyrůst, nebyla sporná; tato skutečnost podle žalovaného postačuje ke vzniku odpovědnosti žalobce za ohrožení dráhy.

[8] Závěr, že žalovaní, respektive Drážní úřad, měli posoudit i zdravý stromů či stav podloží, městský soud nijak neodůvodnil. Bez uvedení důvodu též odmítl argumentaci žalovaného rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2358/2013 a svůj názor neopřel

o žádný důkaz; neprokázal především, proč by jakýkoli, i zdravý strom, s kritickým vzrůstem a dopadovou vzdáleností neměl představovat nebezpečí podle § 10 odst. 1 zákona o dráhách. Městský soud měl v tomto smyslu vyzvat žalovaného k předložení důkazů. Takovým důkazem je především statistika mimořádných událostí na trati z let 2014-2017 sestavená stěžovatelkou, z níž se podává, že 93 % stromů, které spadly na dráhu, bylo zdravých, nebo se tak alespoň jevily. Požadavek zkoumání dalších faktorů kromě vzrůstu a vzdálenosti od dráhy je proto nepřipadný.

[9] Stěžovatel tvrdí, že zákon o dráhách v § 10 odst. 1 ani nález č. 144/2002 Sb. nestanoví místní ani časový rozsah nebezpečí pro dráhu, proto kterékoli pozemky v sousedství dráhy musí být v každém okamžiku udržovány ve stavu vylučujícím takové nebezpečí. Jinak by tento zákon nestanovil povinnost vlastníků bez ohledu na formu konání či způsob zavinění nebezpečí na vlastní náklady odstranit. V této souvislosti odkázal na slovenský zákon č. 513/2009 Z.z., o dráhách, který v určené vzdálenosti od dráhy zakazuje vysazovat a pěstovat stromy a keře *per se*.

[10] Závěrem své kasační stížnosti stěžovatel dodal, že z důvodu veřejného zájmu odňal odvolání proti rozhodnutí Drážního úřadu odkladný účinek. V důsledku toho došlo k vykonání tohoto rozhodnutí a předmětné stromy již byly vykáceny. Stěžovatel tak již nemůže závěry městského soudu realizovat a zdraví stromů individuálně prošetřit.

[11] Stěžovatelka v kasační stížnosti uplatnila obdobnou argumentaci jako stěžovatel. Úvodem zmínila, že v části trati, která prochází okolo předmětného pozemku, v minulosti docházelo k mimořádným událostem opakovaně (dvakrát dne 31. 3. 2015 a dne 24. 7. 2015), což dokládá zápisy z vyhodnocení příčin a okolností vzniku mimořádných událostí. Tyto okolnosti byly Drážnímu úřadu při vydání rozhodnutí známe z úřední činnosti. Ze zápisů z vyhodnocení příčin přitom vyplývá, že uvedené mimořádné události byly zapříčiněny pádem stromů v důsledku náhlého silného poryvu větru; ve všech případech se přitom jednalo o stromy, které se přinejmenším z vnějšího pohledu jevily zdravé. Ani jeden z těchto stromů nebyl při pravidelných pochůzkách stěžovatelky se žalobcem vytipován pro kácení; souhlasí proto s názorem žalovaného, že požadavek městského soudu na zkoumání zdraví stromů a dalších okolností nemá opodstatnění. Poslední pochůzka na tomto úseku trati se konala dne 9. 8. 2013, se žalobcem bylo dohodnuto kácení dřevin ohrožujících dopravu v letech 2014-2020; k tomuto kácení však do doby vzniku poslední nehody nedošlo.

[12] Stěžovatelka má za to, že záměrem napadeného rozhodnutí nebylo naříditi žalobci povinnost vykácet široké pruhy a vytvořit holé pláně v blízkosti dráhy, ale odstranit pouze ty stromy, které svojí výškou v případě jejich pádu mohou reálně způsobit ohrožení bezpečného provozu dráhy. Toto rozhodnutí taktéž neukládá žalobci povinnost vykácet všechny stromy v dopadové vzdálenosti od kolejí na celém území ČR, ale pouze všechny takové stromy rostoucí na předmětném pozemku.

[13] Rovněž stěžovatelka nesouhlasí s tvrzením, že opomenutí žalobce nebylo prokázáno. Pokud žalobce nechal stromy vyrůst do takové výše, že se staly nebezpečím pro bezpečné provozování dráhy, jednal v rozporu s § 2900 občanského zákoníku, a naplnil podmínky § 10 odst. 1 zákona o dráhách věty druhé. Byl tak povinen provést opatření na svůj náklad.

pokračování

[14] Podle § 22 odst. 1 písm. a) zákona o dráhách je stěžovatelka povinna provozovat dráhu pro potřeby plynulé a bezpečné drážní dopravy. Jak je patrné i ze zápisů z vyhodnocení příčin, snažila se docílit se zástupci žalobce odstranění rizikových stromů, žalobce však plošné vykácení lesa odmítal a zavázal se pouze k vykácení vytipovaných dřevin.

[15] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti označil výklad stěžovatele za excesivní. Jeho argumentace by ve svém důsledku znamenala povinnost všech vlastníků lesa v okolí železnice, ale i pozemních komunikací (neboť právní úprava je obdobná), vykácet všechny zdravé vzrostlé stromy, které svou dopadovou vzdáleností mohou dotčený provoz ohrozit. To zajisté nebylo záměrem zákonodárce. Interpretace nálezu Ústavního soudu č. 144/2002 Sb. stěžovatelem je chybná; stěžovatel setrvává pomíjí skutečnost, že předmětný pozemek je lesním pozemkem, v žádném případě tak ze strany žalobce nedochází k výsadbě stromů na nevhodném místě, neboť lesní pozemky jsou k tomuto účelu určeny. Jelikož se každoročně na pozemcích v sousedství dráhy koná pochůzka v součinnosti se stěžovatelkou, plní žalobce i svoji prevenční povinnost. Činnost žalobce tak není ohrožující, jak tvrdí žalovaný.

[16] Ke kasační stížnosti stěžovatelky žalobce uvedl, že v projednávané věci není rozhodné, že podnětem pro zahájení správního řízení bylo několik mimořádných událostí způsobených vyšší mocí, nýbrž způsob, jakým se Drážní úřad rozhodl dané ohrožení řešit. Z vyjádření stěžovatelky vyplývá, že i přes opakovanou preventivní činnost nadále dochází k mimořádným událostem. Tuto situaci správní orgány vyřešily tak, že přenesly veškerou odpovědnost na žalobce s odůvodněním, že příčinou vzniku škody je výška samotných stromů, za kterou odpovídá žalobce. Tuto nesprávnou hypotézu pak opírají o nález Ústavního soudu č. 144/2002 Sb. Způsob, jakým stěžovateli nařídily plošné kácení zdravých stromů bez toho, aby ve správním řízení tvrzené ohrožení prokazovaly, je postupem nesprávným. Stěžovatel nikdy nepředložil relevantní důkazy svědčící o tom, že by se žalobce dopustil porušení svých povinností, ze kterých by byla patrná příčinná souvislost mezi jejich porušením a vznikem škody.

[17] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[18] Kasační stížnost není důvodná.

[19] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti. Vlastní přezkum rozhodnutí je totiž možný pouze za předpokladu, že napadené rozhodnutí je srozumitelné a vychází z relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč krajský (zde městský) soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí. Nejvyšší správní soud má za to, že tato kritéria napadený rozsudek splňuje. Městský soud se dostatečně vypořádal se všemi žalobními námitkami a jeho závěry jsou podpořeny srozumitelnou a logickou argumentací. Z odůvodnění jeho rozhodnutí je dostatečně patrné, jakými úvahami byl veden při posouzení otázky, kdy strom představuje nebezpečí pro dráhu; jsou z něj zřejmé rovněž důvody, proč v daném případě nelze učinit přesvědčivý závěr o tom, že žalobce

porušil svoji prevenční povinnost. O tom, že je napadený rozsudek opřen o dostatek relevantních důvodů, ostatně svědčí i skutečnost, že oba stěžovatelé s jeho závěry věcně polemizují.

[20] Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou ani námitku procesního pochybení městského soudu, které mělo spočívat v tom, že nevyzval stěžovatele k předložení důkazních prostředků podporujících jeho názor. Tato argumentace svědčí o nepochopení zásady projednací a zásady kontradiktornosti řízení, jimiž je soudní řízení správní ovládáno. V souladu se zásadou projednací se soud může zabývat zásadně pouze skutečnostmi, které účastníci sami tvrdí, a důkazy, které k jejich prokázání navrhl. Zásada kontradiktornosti řízení pak vyžaduje, aby soud před vlastním rozhodnutím umožnil účastníkům vyjádřit se ke stanovisku a důkazním návrhům protistrany. Promítnutím těchto zásad je v konkrétním případě § 74 odst. 1 s. ř. s., podle něhož soud zašle žalobu žalovanému a uloží mu, aby ve stanovené lhůtě předložil správní spisy a své vyjádření k žalobě. Vyjádření k žalobě ovšem není povinností žalovaného, nýbrž jeho právem, zaručujícím mu v soudním řízení rovnost zbraní; pokud své vyjádření neposkytne, nemá to pro něj žádné procesní důsledky. Úkolem žalovaného v soudním řízení správním je hájit zákonnost napadeného rozhodnutí prostředky, které mu k tomu poskytuje zákon (například právě uplatněním důkazního návrhu). Současně je však třeba upozornit, že věc, která je předmětem řízení, je ve fázi soudního přezkumu ze strany správních orgánů již pravomocně vyřešena, vyjádření žalovaného proto z povahy věci nemůže do řízení vnášet nové skutečnosti. Žalovaný tak může pouze reagovat na žalobcem (třebas i dosud neuplatněné) námitky a návrhy na provedení důkazů. V této souvislosti Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že vyjádření k žalobě není nástrojem k dodatečné nápravě vad či nedostatků ve skutkových zjištěních a právním hodnocení správního orgánu v napadeném rozhodnutí. Na takové dodatečné zdůvodnění provedené ve vyjádření k žalobě nemůže soud brát zřetel (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 8. 1994, č. j. 6 A 592/93-23, usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-74, č. 1566/2008 Sb. NSS, či rozsudek tohoto soudu ze dne 19. 12. 2008, č. j. 8 Afs 66/2008-71; citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Měl-li tedy žalovaný námitky žalobce za liché, bylo pouze na něm, aby svou konkurující argumentaci spolu s příslušnými důkazními návrhy městskému soudu sám předestřel; pokud tak neučinil, nestřežil dostatečně svá procesní práva.

[21] Lze tedy uzavřít, že kasační důvod ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. naplněn není.

[22] Co se týče vlastního posouzení sporné otázky, je třeba předeslat, že skutkově i právně prakticky totožnou věcí na půdorysu obdobných kasačních námitek se Nejvyšší správní soud již zabýval. V rozsudku ze dne 18. 12. 2019, č. j. 1 As 299/2019-42, č. 3986/2020 Sb. NSS, posuzoval spor mezi týmiž účastníky o uložení povinnosti vykácet stromy rostoucí podél celostátní dvoukolejné železniční dráhy Chomutov – Cheb v úseku Citice – Dasnice, které by v případě pádu mohly ohrozit provoz na této trati, přičemž kasační stížnost žalovaného proti zrušujícímu rozsudku městského soudu zamítl. Nejvyšší správní soud v tomto rozhodnutí přisvědčil závěrům městského soudu, podle nichž Drážní úřad, respektive žalovaný (stěžovatel) porušili v řízení podle § 10 odst. 1 zákona o dráhách

pokračování

zásadu materiální pravdy a zásadu přiměřenosti, nařídili-li žalobci (jakožto vlastníku pozemku přiléhajícímu k dráze železnice) odstranit všechny stromy, které svou výškou a umístěním mohou při pádu zasáhnout do drážního tělesa, a to bez posouzení, zda takový pád skutečně hrozí. Přisvědčil tedy názoru městského soudu, že nařízení takové povinnosti se může vztahovat pouze na stromy, u kterých na základě posouzení jejich zdraví, pevnosti kořenového systému, apod. jejich pád hrozí. Třetí senát neshledal důvodu odchýlit se od závěrů vyslovených v citovaném rozsudku, v dalším odůvodnění na ně proto pro stručnost odkazuje, neboť jeho obsah je znám jak účastníkům, tak i osobě zúčastněné na řízení.

[23] Postačí tedy jen ve stručnosti shrnout, že znění § 10 odst. 1 zákona o dráhách míří na výjimečné situace, kdy je zjištěn určitý nežádoucí stav, v jehož důsledku není ohrožení dráhy čistě hypotetické, nýbrž přinejmenším předvídatelné. Správní orgány jsou proto povinny zjistit konkrétní okolnosti, z nichž vyplývá nebezpečí pádu stromu (například stáří či zdraví stromu, morfologii terénu či stav podloží). Touto okolností přitom nemůže být pouze možný budoucí extrémní (tedy nikoliv běžný) klimatický jev, který by mohl strom v budoucnu zasáhnout. Pokud by bylo záměrem zákonodárce zahrnout výskyt jakýchkoli stromů (tj. i zdravých či řádně zakořeněných), které toliko v důsledku nepředvídatelných příčin mohou prakticky kdykoliv dopadnout do dráhy a ohrozit její provoz, vymezil by tomu odpovídající omezení vlastníků sousedních pozemků výslovně. Správní orgány obou stupňů se však při stanovení okruhu stromů, které byl žalobce povinen vykácet, stejně jako ve věci souzené pod sp. zn. 1 As 299/2019, omezily toliko na zohlednění kritéria výšky a vzdálenosti od trati, aniž by se blíže zabývaly tím, zda tyto stromy představují (nikoli pouze hypotetické) nebezpečí. Nejvyšší správní soud proto ve shodě s městským soudem konstatuje, že tímto postupem byla i v nyní projednávané věci porušena zásada materiální pravdy, neboť skutkový stav nebyl dostatečně zjištěn.

[24] Zcela nepřipadná je argumentace stěžovatele rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2358/2013, neboť z tohoto rozhodnutí plyne závěr právě opačný, stěžovateli nepříznivý. Nejvyšší soud zde konstatoval, že ani občanský zákoník (tehdy účinný zákon č. 40/1964 Sb.) neukládá osobám povinnost předvídat každý v budoucnu možný vznik škody, a nezakládá tedy ani absolutní odpovědnost za pád stromu ze sousedního pozemku (zde na silnici) za všech okolností. Konkrétně uvedl, že vyvrácení zdravého stromu s adekvátním kořenovým systémem (byť tento strom rostl v náklonu nad silnicí) bylo nepředvídatelnou událostí způsobenou náhodným souběhem extrémních klimatických podmínek; na tento případ se proto nemůže obecná prevenční povinnost vlastníka komunikace vztahovat. Povinnost vlastníka pozemku sousedícího s dráhou vykácet bez jakékoli diferenciací všechny stromy v dopadové vzdálenosti od kolejí tak z tohoto rozsudku žádným způsobem neplyne. Tuto povinnost neimplikuje ani nález Ústavního soudu č. 144/2002 Sb. V podrobnostech lze zcela odkázat na body [18] a [19] rozsudku č. j. 1 As 299/2019-42.

[25] Obstát nemůže ani námitka stěžovatelů, že dle statistiky mimořádných událostí jsou nehody z většiny zapříčiněny pádem zdravých či přinejmenším viditelně zdravých stromů. Odkazovaný dokument totiž nebyl předložen městskému soudu jako důkazní návrh a nebyl ani součástí správního spisu (je do něj pouze bez autorizace a žurnalizace volně vložen), nadto se z něj podává, že v období let 2014-2017 činil počet zcela zdravých stromů,

kteřé byly příčinou mimořádných událostí pouze 45%. Uvedená námitka tedy není způsobilá vyvrátit názor městského soudu, že před uložením předmětného opatření bylo nutné blíže se zabývat objasněním příčin pádu stromů do kolejí a identifikací budoucích rizik; k tomu se nabízel například zpracování znaleckého posudku znalce odpovídající odbornosti (dendrologie, geologie apod.).

[26] Aprobovat lze i závěry městského soudu v otázce přiměřenosti (proporcionality) ukládaného opatření. Požadavek nezbytného rozsahu preventivního opatření vyplývá z podstaty sporu mezi žalobcem a stěžovateli, tj. střetu základního práva vlastnit majetek a veřejného zájmu na ochraně životního prostředí s veřejným zájmem na ochraně života, zdraví a majetku v drážním provozu, při jehož řešení je třeba vždy zohlednit princip proporcionality. Tomuto principu odpovídá výklad, který pod pojmem *nebezpečí pro dráhu* rozumí skutečné a reálně hrozící nebezpečí, které lze s rozumnou mírou pravděpodobnosti předem předvídat, nikoliv pouze ryze hypotetickou hrozbu pádu stromu, založenou jen na předpokladu, že se nachází v dopadové vzdálenosti od dráhy. Krom toho je nucené omezení vlastnického práva, spočívající v odstranění všech takových stromů, nutno v souladu s čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod kompenzovat poskytnutím odpovídající náhrady. Bez náhrady by bylo možné takové opatření naříditi vlastníkovu pozemku sousedícího s dráhou pouze tehdy, bylo-li by prokázáno, že své vlastnické právo vykonával na úkor práv druhých, jestliže bylo zároveň možno vznik škody předvídat a vlastník navzdory tomu neučinil potřebná preventivní opatření (viz blíže rozsudek č. j. 1 As 299/2019-42, bod [20]).

[27] Zjištění příčin vzniku nebezpečí pro dráhu ve smyslu § 10 odst. 1 zákona o dráhách je podstatné rovněž z hlediska určení osoby, která je povinna sanační opatření provést, a osoby, která náklady tohoto zásahu ponese. V této souvislosti lze odkázat na závěry vyslovené v rozsudku tohoto soudu ze dne 30. 4. 2019, č. j. 3 As 158/2017-37, v němž se kasační soud zabýval výkladem pojmu „*nebezpečí způsobené přírodními vlivy*“ ve smyslu § 35 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. Citované ustanovení totiž pro dálnice, silnice a místní komunikace stanoví totožnou právní normu jako § 10 odst. 1 zákona o dráhách ve znění účinném pro nyní projednávanou věc (s účinností od 15. 1. 2020 byl postup odstraňování a oklešťování porostů v okolí dráhy podle § 10 zákona o dráhách změněn). V uvedeném rozsudku zdejší soud judikoval, že přírodními vlivy, jejichž odstranění je povinen na své náklady provést vlastník komunikace, se rozumí toliko nepředvídatelné a neovlivnitelné přírodní jevy, tj. živelné události jako vichřice, přívalové deště atp. Je-li příčinou ohrožení komunikace takovýto přírodní jev, jsou vlastníci pozemků sousedících s pozemní komunikací povinni pouze strpět provedení nezbytných opatření, která silniční správní úřad uloží zpravidla vlastníku komunikace. Naopak, vzniklo-li nebezpečí sesuvů půdy, padání kamení, lavin, stromů či jejich částí, jednáním vlastníka pozemku sousedícího s pozemní komunikací (respektive jeho opomenutím, které je z hlediska závažnosti postaveno na roveň konání), nelze již hovořit o přírodním vlivu ve smyslu § 35 odst. 1 věty první před středníkem, jakkoli se jedná o jev přirozený. Povinnost učinit potřebná sanační opatření proto v tomto případě stíhá tohoto vlastníka.

[28] Lze uzavřít, že drážní správní úřad je za účelem stanovení rozsahu a způsobu provedení nezbytných opatření k odstranění ohrožení dráhy podle § 10 odst. 1 zákona o

pokračování

dráhách (zde kácení vzrostlých stromů na lesním pozemku) povinen zjišťovat, zda konkrétní strom představuje reálné nebezpečí pro bezpečnost a plynulost provozu na dráze, jakož i příčiny vzniku tohoto nebezpečí. Tomuto požadavku, jak výše uvedeno, Drážní úřad ani žalovaný nedostáli, neboť nebezpečí pro dráhu paušálně dovodili z prosté existence stromů rostoucích v dopadové vzdálenosti od trati. S ohledem na to, že v napadeném rozhodnutí absentují konkrétní skutková zjištění týkající se stavu lesního porostu a z nich odvozené úvahy o pravděpodobnosti pádu stromů, respektive, zda konkrétní stromy nejen s ohledem na svoji výšku a dopadovou vzdálenost představují reálné nebezpečí pro železnici, nemůže toto rozhodnutí poskytovat ani dostatečný podklad pro závěr, že takové nebezpečí vzniklo konáním (opomenutím) žalobce a že je proto povinen odstranit je na svůj náklad. Naopak, lze souhlasit s městským soudem v tom, že obsah správního spisu, především zápis ze společné pochůzky zástupců žalobce a stěžovatelky ze dne 25. 11. 2013, nasvědčuje spíše tomu, že žalobce svoji prevenční povinnost neporušil.

[29] Stejně jako ve věci sp. zn. 1 As 299/2019-42 je nutné korigovat závazný právní názor vyložený v nyní napadeném rozsudku, kterým je stěžovateli ukládáno, aby v dalším řízení doplnil dokazování a odstranil tak soudem vytykány nedostatečně zjištěný stav věci. Jak uvádějí oba stěžovatelé, odvolání proti rozhodnutí Drážního úřadu stěžovatel odňal odkladný účinek a stromy tak byly již v mezidobí odstraněny. Neexistuje tak „*hmotný předmět*“, o němž se správní řízení vede (srov. rozsudek ze dne 22. 10. 2015, č. j. 2 As 139/2015-25). To však nic nemění na závěru, že napadeným rozsudkem zrušené rozhodnutí stěžovatele je nezákonné. Bez ohledu na to, jak se stěžovatel v dalším řízení konkrétně vypořádá se vzniklou skutkovou situací (neboť již nelze posoudit nezbytnost a přiměřenost opatření ve vztahu k jednotlivým stromům v okolí dráhy), nesmí být jeho rozhodnutím zmařeno právo žalobce domáhat se případně náhrady škody, která mu v důsledku nezákonného rozhodnutí stěžovatele vznikla. To ostatně vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu, podle níž podmínka existence nezákonného rozhodnutí ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, je splněna tehdy, bylo-li pravomocné nebo předběžně vykonatelné rozhodnutí zrušeno nebo změněno pro nezákonnost, a to bez ohledu na další průběh řízení, v němž bylo dané rozhodnutí vydáno (srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, č. j. 31 Cdo 1954/2019-249).

[30] Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnosti nejsou důvodné ani z pohledu kasačního důvodu ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. je proto rozsudkem zamítl.

[31] O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé byli v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšní, právo na náhradu nákladů řízení jim nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka – žalobce, Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že žalobce s odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13, č. 275/2014 Sb., uplatnil právo na náhradu nákladů řízení ve výši 600 Kč, jako paušální částky

hotových výdajů za dva úkony v řízení o kasační stížnosti (vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatele a vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatelky). Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 As 135/2015-79, č. 3344/2016 Sb., však nejsou závěry citovaného nálezu přenositelné na náhradu nákladů v soudním řízení správním. Přiznat náhradu nákladů řízení stanovenou paušální částkou podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, tedy procesně nezastoupenému žalobci nelze. Soud proto při stanovení výše této náhrady musí vycházet z nákladů, jejichž vynaložení žalobce soudu prokáže (§ 57 odst. 1 s. ř. s.). Vzhledem k tomu, že žalobce nedoložil výši těchto nákladů, Nejvyšší správní soud mu náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. července 2020

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu